

*Către: domnul Dorin RECEAN,
Prim-ministru al Republicii Moldova*

*Copie: doamna Victoria BELOUS,
Ministra Finanțelor*

Ref.: Foaie de parcurs privind îmbunătățirea cadrului fiscal în lumina angajamentelor asumate

***Stimate dle Prim-ministru
Stimată dna Ministră,***

Asociația Business-ului European (EBA Moldova) exprimă înalte considerațiuni pentru tot suportul și implicarea instituțiilor statului în implementarea Agendei de reforme, în lumina procesului de aderare a Republicii Moldova (RM) la Uniunea Europeană (UE), semnalând, totodată, anumite impedimente majore care afectează mediul investițional din perspectiva regimului de impozitare existent.

Republica Moldova a făcut anumiți pași în direcția armonizării legislației naționale la Directivele UE, totuși, pentru a fi compatibili cu cerințele și practicile UE, urmează să fie evaluate și soluționate, unele momentele cruciale și care sunt raportate ca fiind obstacole serioase în dezvoltarea afacerii. În context, merită menționat faptul că, la moment, legislația națională include anumite măsuri incompatibile cu legislația UE, cum ar fi limitarea dreptului la rambursarea TVA doar pentru anumite situații specifice.

Totodată, vulnerabilitatea economiei Republicii Moldova, transpusă și în rata joasă de investiții directe din ultimii ani, impun nevoia gândirii unui program amplu, menit să asigure relansarea economică și crearea unui mediu investițional favorabil și competitiv, dar și să înlăture impedimentele majore care încalcă grav libertățile și garanțiile în efectuarea investițiilor. Strategia fiscală, concepută în acest context, ar trebui să se concentreze pe introducerea unor reforme conceptuale bazate pe îmbunătățirea climatului investițional, simplificarea sistemului fiscal, corectarea inegalităților și evitarea denaturării concurenței.

1. Armonizarea condițiilor ce țin de rambursarea TVA

Codul fiscal prevede dreptul la restituirea TVA doar pentru anumite tipuri de operațiuni/activități economice (livrări efectuate la cota redusă TVA, investiții capitale, livrările scutite de TVA cu drept de deducere), cât și pentru livrările impozabile documentate prin SIA "e-Factura"/SIA "MEV", fiind limitată, însă, la TVA dedus începând cu 01.01.2023. Mecanismul de restituire a TVA aplicabil începând cu 01.01.2023 a fost prezentat ca fiind unul încurajator, totuși, acesta nu a condus la o majorare a sumelor TVA spre restituire din buget. Limitarea dreptului la restituirea TVA prin dispozițiile Codului fiscal existent încalcă grav principiul neutralității taxei prevăzut de cadrul de armonizare agreat de RM și blochează activitatea investițională.

În cadrul UE nu există limitări în recuperarea sumelor TVA acumulate din trecerea în cont, nici după sursa de formare și nici după domeniul de activitate. Republica Moldova este unica țară care limitează dreptul la recuperarea TVA. În context, atragem atenția asupra faptului că, potrivit Directivei 2006/112/CE, subiectul impozabil are dreptul la restituirea TVA atunci când valoarea deducerilor depășește valoarea TVA datorate. Normele existente în Codul fiscal nu sunt aliniate principiului neutralității taxei prevăzut de Directiva 2006/112/CE, potrivit căreia regimul de

deduceri vizează eliberarea integrală a persoanei impozabile de sarcina TVA datorate sau achitate în cadrul tuturor activităților sale economice, indiferent de scopurile sau de rezultatele acestor activități. Statele membre pot refuza rambursarea sau reportarea doar în cazul în care valoarea excedentului este nesemnificativă. Sistemul comun al TVA garantează, prin urmare, neutralitatea în ceea ce privește sarcina fiscală corespunzătoare tuturor activităților economice, indiferent de finalitatea sau de rezultatele acestora, cu condiția ca activitățile menționate să fie, în principiu, ele însele supuse TVA. Dreptul de deducere și, prin urmare, la rambursare face parte integrantă din mecanismul TVA, care, în principiu, nu poate fi limitat.

Potrivit celor mai recente date, suma creanței fiscale ce urmează a fi recuperată din buget (TVA spre deducere) înregistrată de companiile din RM, constituie circa 12 mlrd lei. Aceasta valoare reprezintă, în esență, o formă de creditare a statului de către aceste companii și care nu poate fi restituită titularilor datorită obstrucționării acestui drept prin legislație (restricționarea dreptului de restituire a TVA). Prin această formă de restricție, statul nu doar că limitează accesul la mijloacele circulante ale contribuabililor, dar și impune un cost adițional eventual pe seama acestora, generat de nevoia de a accesa credite sau alte forme de împrumut pentru necesitățile de afaceri operaționale.

În vederea atenuării impactului bugetar ar putea fi considerată opțiunea restituirii eşalonate în funcție de anumiți parametri, cum ar fi de exemplu: maturitatea TVA acumulată în cont, statutul companiei eligibile, etc..

2. Stabilirea condițiilor similare de impozitare a venitului investițional

Codul fiscal include abordări discriminatorii în funcție de sursa de proveniență a venitului (obținut din străinătate versus din RM), precum și de statutul plătitorului de venit. Impunerea unor norme discriminatorii de impozitare a venitului, pe baza sursei de proveniență a acestuia, cât și a statutului plătitorului de venituri, reprezintă o măsură abuzivă, care contravine principiului egalității/nediscriminării și principiului așezării juste și echitabile a sarcinii fiscale (detalii în tabelul de mai jos).

Tipul venitului	Sursa de proveniență a venitului/categoria beneficiarului venitului/rata efectivă de impozitare			
	Republica Moldova		Străinătate	
	Persoane fizice rezidente	Persoane juridice rezidente	Persoane fizice rezidente	Persoane juridice rezidente
1) Dobânzi la depozite bancare/ titluri de creanță și obligațiuni, cu excepția celor incluse la pct.2)	6%	12%	12%	12%
2) Dobânzi la VMS și obligațiuni emise de APL	scutit	12%	scutit*	12%
3) Dobânzi la împrumuturi, altele decât cele menționate mai sus	12%	12%	12%	12%
4) Dividende	6% (cu excepția celor aferente profitului nerepartizat din 2008–2011 pentru care cota	scutit (cu excepția celor aferente profitului nerepartizat din 2008–2011 pentru	12%	12%

	este 15%)	care cota este 15%)		
5) Venitul impozabil din creșterea de capital, altul decât cel inclus la pct.6)	6%	12%	6%	12%
6) Venitul din creșterea de capital aferentă VMS/obligațiuni emise de APL	scutit	12%	scutit*	12%

* Deși redacția art.20 lit.z²⁰⁾ din Codul fiscal pare să aplice un tratament similar aceluiași tip de venit obținut din străinătate, la moment nu au fost elaborate poziții oficiale de către autorități pe acest subiect.

Modul în care este construită abordarea fiscală actuală descurajează investițiile în instrumente, altele decât cele emise de stat/APL, precum și scad din atractivitatea potențialului investițional în străinătate. În context, merită subliniat faptul că veniturile investiționale/financiare obținute din străinătate sunt repatriate și impozitate în RM. Pe cale de consecință, acestea reprezintă un beneficiu economic considerabil pentru RM, susținând economia națională și contribuind la acumularea surselor la bugetul public național. Dreptul contribuabililor de a beneficia de aceleași cote de impozitare a venitului, urmează a fi aplicat, în egală măsură, indiferent de sursa de proveniență a acestuia. Astfel, se propune amendarea legislației fiscale prin stabilirea condițiilor similare de impozitare a venitului (indiferent de sursa de proveniență), fapt ce va asigura urmărirea scopului economic fundamentat și așteptarea legitimă a tuturor contribuabililor de a desfășura activitatea investițională/financiară în condiții egale și de protecție a concurenței loiale.

3. Restabilirea conceptului de "creștere de capital" pentru persoanele juridice

Legislația fiscală include condiții inechitabile în raport cu sarcina fiscală aplicabilă creșterii de capital, în funcție de titularul venitului. Prevederile actuale ale Codului fiscal nu încurajează activitatea investițională a companiilor, o astfel de facilitate fiind oferită doar persoanelor fizice. În context, merită subliniat faptul că noțiunea de "creștere de capital" a fost introdusă începând cu intrarea în vigoare a Titlului II al Codului fiscal, din 1 ianuarie 1998, fiind aplicabilă, în egală măsură, persoanelor juridice și fizice rezidente. Începând, însă, cu 1 ianuarie 2020, creșterea de capital este aplicabilă doar persoanelor fizice rezidente și nerezidente ai RM. Respectiv, persoanele juridice rezidente au fost excluse din lista subiecților creșterii sau pierderii de capital, fiindu-le aplicabil regimul general de impozitare a venitului.

Contrar scopului anunțat de legiuitor la momentul promovării amendamentului sus-menționat, aplicabil din 2020, o astfel de măsură nu și-a găsit reflecția așteptată, în condițiile în care, prin efectele acestei măsuri, nu a fost simplificată administrarea fiscală și nu a crescut gradul de conformare prin generarea veniturilor bugetare suplimentare. Or, este evident faptul că, prin excluderea unei astfel de facilități, extrem de importantă pentru companii, presiunea fiscală aferentă venitului investițional a crescut de două ori, fapt care nu motivează amplificarea activității investiționale. Companiile au fost nevoite, mai degrabă, să adopte măsuri de planificare strategică și să-și revizuiască strategiile de investiții.

Investițiile și inovarea sunt deosebit de importante pentru stimularea creșterii economice pe termen lung. Impozitarea excesivă a creșterii de capital reduce investițiile, distorsionează alocarea resurselor și reduce eforturile companiilor de a valorifica pe deplin potențialul investițional. Astfel, introducerea aceluiași reguli de impozitare pentru persoanele juridice (aplicabile la moment doar persoanelor fizice), în raport cu veniturile investiționale (creșterea de capital) ar reprezenta un pas

ferm spre stimularea activității investiționale, eliminarea discrepanțelor existente la moment în legislație, dar și ar contribui la planurile de relansare economică anunțate de Guvern.

4. Măsuri ce țin de stimularea tehnologiilor de valorificare a energiei regenerabile/decarbonizare a sectorului energetic

Republica Moldova necesită stringent un domeniu energetic care să asigure securitatea aprovizionării cu resurse energetice și să sprijine obiectivele sale de dezvoltare durabilă. În acest sens, se impune necesitatea oferirii unor facilități fiscale, ținute să sprijine investițiile în capacități de producție de energie regenerabilă, să dezvolte tehnologii inovatoare care să asigure o economie cu emisii reduse de carbon și o adaptare la provocările generate de schimbările climatice. Astfel, date fiind vulnerabilitățile din sectorul energetic, dar și angajamentele asumate de Republica Moldova în contextul statutului de stat candidat, propunem următoarele măsuri în vederea stimulării tehnologiilor de valorificare a energiei regenerabile/decarbonizare a sectorului energetic:

- Scutirea/amânarea de TVA pentru panouri fotovoltaice și invertoare cu eliminarea taxei vamale pentru invertoare achitate la import. Această măsură va accelera dezvoltarea sectorului energetic, și anume industria de regenerabile.

- Deducerea accelerată pentru investițiile în proiectele de energie regenerabilă, sisteme de reciclare și alte active verzi. Deprecierea accelerată a investițiilor poate fi o măsură fundamentală pentru susținerea tranziției companiilor către o economie circulară, or, potrivit unor cercetări valoarea investițiilor efectuate de întreprinderi crește odată cu creșterea ratei de amortizare. Astfel, se propune ca investițiile în tehnologii ecologice să poată beneficia de o deprecieri accelerată și care ar permite investitorilor să deducă până la 100% din investiția în astfel de proiecte în primul an de punere în exploatare.

- Scutirea/reducerea impozitului pe bunurile imobiliare pentru clădirile ce au surse regenerabile de producere a energiei. Scopul acestei măsuri este de a încuraja cetățenii, dar și mediul de afaceri să investească în surse de energie regenerabilă. Astfel, APL pot hotărî să acorde scutirea sau reducerea impozitului pentru clădirile noi sau reabilite, pentru care proprietarii au executat, pe cheltuială proprie, lucrări pentru creșterea performanței energetice, pentru instalarea de sisteme de producere a energiei electrice din surse fotovoltaice sau pentru sisteme ecologice certificate de colectare și tratare a apelor uzate rezultate din consumul propriu. Scutirea/reducerea impozitului pe bunurile imobiliare este o măsură des întâlnită în străinătate.

Aceste prevederi legislative va stimula investițiile în tehnologii verzi, contribuind la tranziția către o economie sustenabilă și reducerea emisiilor de carbon precum și susținerea financiară a tuturor entităților, nu numai din domeniile selectate de autorități pentru a le susține în crizele energetice:

1. Companiile vor beneficia de o reducere semnificativă a impozitului pe venit în primul an, ceea ce va îmbunătăți fluxul de numerar și va permite reinvestirea economiilor în alte proiecte de dezvoltare.

2. Deducerea integrală a amortizării în primul an va reduce povara fiscală a companiilor, încurajând astfel adoptarea rapidă a tehnologiilor verzi și creșterea competitivității pe piață.

3. Prin reducerea impozitului pe venit cu valoarea totală a investiției în primul an, companiile vor avea un stimulent financiar puternic pentru a investi în proiecte de energie

regenerabilă, reciclare și alte active verzi, contribuind astfel la atingerea obiectivelor naționale și internaționale de mediu.

4. Această completare legislativă va oferi companiilor un avantaj fiscal semnificativ, încurajând investițiile în tehnologii sustenabile și contribuind la protejarea mediului.

5. *Necesitatea ajustării regimului fiscal aplicabil stocului de autoturisme importate înainte de 01.01.2026 –pentru evitarea suprataxării și asigurarea echității fiscale*

Problematica impozitării duble (acciză și TVA) a autoturismelor importate până la 01.01.2026 și vândute după această dată, este una stringentă și această abordare creează o povară fiscală excesivă, afectează puterea de cumpărare a populației și pune în pericol competitivitatea și stabilitatea sectorului auto.

Intervenim cu două opțiuni pentru evitarea suprataxării:

(1) menținerea regimului actual – aplicarea accizei fără TVA pentru prima înregistrare a autoturismelor deja importate, cu condiții clare de evidență și control fiscal; sau

(2) aplicarea TVA la vânzare cu posibilitatea restituirii accizei deja achitate, în baza unor proceduri clare stabilite de SFS.

Impunerea ambelor taxe contravine principiilor de echitate fiscală, creează discriminare și afectează negativ economia, în special prin reducerea vânzărilor, scăderea veniturilor bugetare și riscul pierderii locurilor de muncă. În plus, măsura este nealinată practicii UE, unde autoturismele sunt impozitate doar cu TVA, iar măsurile similare aplicate anterior de alte state membre (ex. România) au fost sancționate de Curtea de Justiție a UE.

De asemenea, considerăm necesară introducerea urgentă a unor norme speciale pentru regimul de impozitare a acestor stocuri, în concordanță cu bunele practici europene și cu precedentul național din 2014 privind tehnica agricolă. Această ajustare ar demonstra angajamentul autorităților pentru un sistem fiscal echitabil, predictibil și favorabil dezvoltării economice.

Cu înaltă considerațiune,

Mariana RUFA
Director Executiv

